

IZVEŠTAJ “PEER REVIEW-A”

O USKLAĐENOSTI STATISTIČKOG SISTEMA REPUBLIKE KOSOVA SA
KODEKSOM PRAKSE EVROPSKE STATISTIKE I KOORDINACIONA ULOGA
AGENCIJE ZA STATISTIKU

KOSOVO

JEAN-MICHEL DURR

PETER HACKL

MARIUS ANDERSEN

AVGUST 2017

SADRŽAJ

IZVRŠNI REYIME	3
LISTA SKRAĆENICA	6
1. UVOD	7
2. KRATAK OPIS NACIONALNOG STATISTIČKOG SISTEMA	8
3. USKLAĐENOST SA KODEKSOM PRAKSE I KOORDINACIJOM ULOGOM U NACIONALNOM STATISTIČKOM SISTEMU	11
3.1 Prednosti nacionalnog statističkog instituta u odnosu na njegovu usklađenost sa kodeksom prakse i njegovu koordinacionu ulogu	11
3.2 Pitanja i preporuke	12
3.2.1 Konsolidovanje institucionalnog okvira	12
3.2.2 Povećanje resursa i poboljšanje troškovne efikasnosti	15
3.2.3 Razvijanje upravljanja kvalitetom i metodologija	17
3.2.4 Jačanje odnosa sa korisnicima	21
3.3 Gledišta nacionalnog statističkog instituta gde oni se razlikuju od procene kolegijalne revizije	23
PRILOG A: PROGAM POSETE	24
PRILOG B: SPISAK UČESNIKA	26

IZVRŠNI REZIME

Agencija za Statistiku Kosova (ASK) je glavni proizvođač zvanične statistike na Kosovu u skladu sa Zakonom o Zvaničnoj Statistici¹. Pravni okvir Nacionalnog Statističkog Sistema Kosova je sveobuhvatan i pokriva glavna područja koja regulišu zvaničnu statistiku u EU. Uprkos tome što je mlada institucija, ASK uživa visok nivo poverenja i njegova nezavisnost je u velikoj meri prepoznata.

Koristeći odredbu Zakona o Zvaničnoj Statistici, ASK je razvila široku upotrebu administrativnih podataka i uspostavila blisku saradnju sa pružaocima administrativnih podataka preko radnih grupa kako bi razgovarali o tehničkim karakteristikama ovih resursa.

Nova web stranica ASK-a je moderna i atraktivna, i jednoglasno pohvaljena od strane korisnika. Sve publikacije i saopštenja za javnost se sistematski objavljuju na Albanskom, Srpskom i Engleskom jeziku, omogućavajući veliku međunarodnu vidljivost.

Tim Kolegijalne Revizije-a je identifikovao četiri široka pitanja u kojima bi se moglo poboljšati usklađenost s Kodeksom Prakse Evropske Statistike. Ova pitanja se odnose u konsolidaciju institucionalnog okvira, povećanje resursa i poboljšanje troškovne efikasnosti, razvijanje upravljanja kvalitetom i metodologija i jačanje odnosa sa korisnicima.

Iako je Zakon o Zvaničnoj Statistici sveobuhvatan, njegova planirana revizija treba da ponudi mogućnost produženja mandata Izvršnog Direktora ASK-a i pojača njegovu/njenu odgovornost u pogledu statističke metodologije, kao i da sadrži odredbe o sprovođenju učešća ASK-a u dizajniranju i modifikaciju administrativnih podataka.

Koordinaciona uloga ASK-a i dalje se razvija u kontekstu mladih statističkih institucija². Prema tome, ASK treba da iskoristi situaciju kako bi uspostavila svoj autoritet kao koordinator statističkog sistema, na primer da utvrđuje kriterijume za zvaničnu statistiku.

Budući da finansijski izvori ASK-a su stalno povećani tokom poslednjih godina, oni su i dalje nedovoljni da bi ASK bila u mogućnosti da ispuni svoj nacionalni i međunarodni mandat. ASK je identifikovala potrebu za 48 novih radnih mesta, pored sadašnjih 149.

Zbog toga, od izuzetne važnosti je osigurati održive izvore za ASK, tako da ona bi bila u mogućnosti da ispune svoje sadašnje i buduće statističke obaveze. ASK se podstiče da nastavi preusmeravanje resursa iz svojih sedam regionalnih kancelarija, koristeći prednost upotrebe novih tehnologija za povećanje produktivnosti.

Imajući u vidu oskudnost svojih resursa, ASK treba i dalje da razvija upravljanje kvalitetom kako bi povećala svoju efektivnost troškova, poštujući princip stalnog poboljšanja u identifikaciji slabosti i potrazi za unapređenja procesa, rezultata i usluga.

ASK-ov model statističke proizvodnje je i dalje uglavnom tipa tradicionalne proizvodnje statistika (stove-pipe type/prikupljanje podataka-obrađena podataka-tabela). Veća efikasnost bi se mogla dobiti prelaskom na integrisani model statističke proizvodnje, kretanje u kome se angažuju mnogi Nacionalni Statistički Instituti (NSI) u okviru Evropske Unije i ostvaruju napredak. Novi razvoj u metodologiji, na primer u prikupljanju podataka, treba da pomogne ASK-u da poveća kvalitet svojih rezultata.

¹ ZAKON Br. 04 / L-036 O ZVANIČNOJ STATISTICI REPUBLIKE KOSOVA. SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVA / Br. 26/25 NOVEMBAR 2011, PRIŠTINA

² ASK je ponovo uspostavljena 1999. godine nakon prekida od 9 godina.

Na kraju, Tim Kolegijalne Revizije podstiče ASK-a da ojača svoje odnose sa korisnicima, a naročito sa akademskim krugovima, kako bi dobila povratne informacije o svojim proizvodima i nastavlja saradnju, na primer da razvija analiziranje svojih statistika.

Generalno, tim Kolegijalne Revizije smatra da ASK je u skladu sa KoP. Preporuke u ovom izveštaju imaju za cilj da dodatno poboljšaju usaglašenost.

PREPORUKE

Konsolidovanje institucionalnog okvira:

1. Buduća revizija Zakona o Zvaničnoj Statistici Kosova treba da sačuva profesionalnu nezavisnost Agencije za Statistiku Kosova i navodi da je Izvršni Direktor Agencije isključivo odgovoran za odlučivanje o statističkim metodama, standardima i procedurama, istovremeno proširujući njegov/njen mandat na duži period od trenutnog. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelji 1.3 i 1.4.)
2. Zakon o Zvaničnoj Statistici Kosova treba da sadrži posebne odredbe o pravu Agencije za Statistiku Kosova za učešće u izradu administrativnih registra koje se koriste ili mogu koristiti u statističke svrhe i biti konsultovana o promenama i prekidu takvih administrativnih registara i zapisa. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 2.)
3. Agencija za Statistiku Kosova treba da ojača korporativnu kulturu na poverljivost izgradnjom temeljnog razumijevanja i posvećenosti svog osoblja za primenu statističke poverljivosti. Pored toga, ASK treba da garantuje svojim ključnim pružiocima podataka o primeni statističke poverljivosti. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 5.)
4. Agencija za Statistiku Kosova treba da pojača svoju koordinacionu ulogu u Nacionalnom Statističkom Sistemu dajući vidljivost drugim Nacionalnim Vlastima i Nacionalnom Statističkom Sistemu na svojoj internet stranici i podeliti statističke standarde relevantne za proizvodnju zvanične statistike, kao što su klasifikacije. (Koordinacija)
5. Agencija za Statistiku Kosova treba da razjasni definiciju Zvanične Statistike definisanjem skupa kriterijuma zasnovanih na KoP i uspostavi mehanizam za sistematsku procenu usklađenosti sa ovim kriterijumima od strane svih relevantnih DNA. Pri Statističkom Savetu mogao bi se uspostaviti poseban Koordinacioni Odbor sa mandatom procene usaglašenosti sa kriterijumima koji su potrebni za kvalifikaciju kao proizvođač zvanične statistike. (Koordinacija, Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 14.)

Povećanje resursa i poboljšanje troškovne efikasnosti:

6. Nacionalne vlasti na Kosovu treba da obezbede adekvatne resurse kako bi omogućila Agenciji za Statistiku Kosova ispunjavanje svojih nacionalnih i međunarodnih obaveza. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 3.)
7. Agencija za Statistiku Kosova treba da nastavi da prati radno opterećenje i produktivnost svojih regionalnih kancelarija kako bi se oslobodile potencijalno raspoloživi resursi koji bi se ponovo preusmereni za druge aktivnosti u njegovoj Centralnoj Kancelariji. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 10.)
8. Agencija za Statistiku Kosova treba da ima za cilj povećanje kapaciteta svog osoblja razvijanjem internog programa obuke, na osnovu obimne obuke koju već pružaju međunarodne organizacije. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 7.6.)

Razvoj upravljanja kvalitetom i metodologije

9. Agencija za Statistiku Kosova treba da uspostavi širi sistem upravljanja kvalitetom. Menadžer kvaliteta, viši stručnjak odgovoran za kvalitet, treba da ispuni ulogu Koordinatora Kvaliteta i direktno izveštava Izvršnom Direktor. Grupa Upravljanja Kvalitetom treba da podrži i rukovodi Menadžera Kvaliteta kao jedan odbor različitih organizacija za kvalitet. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 4.) 10.
10. Agencija za Statistiku Kosova treba da uspostavi procese za nadgledanje i kontrolu rada anketara koji prikupljaju podataka. Fokus treba da bude na aspektima poput nepristrasnosti, povjerljivosti i relevantnih dimenzija kvaliteta. Rezultati ovog nadgledanja trebalo bi se koristiti za poboljšanje procesa prikupljanja podataka. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 12.1.)
11. Agencija za Statistiku Kosova treba povećati upotrebu elektronskih uređaja za prikupljanje podataka. Ona treba da se uključi u razvoj elektronskog sistema za prikupljanje podataka. Prikupljanje podataka pomoću Kompjuterski Podržano Anketiranje licem u lice (CAPI), Kompjuterski Podržano Telefonsko Anketiranje (CATI) i e-upitnika treba da se uvedu kako bi se postigla efikasnost i povećao kvalitet podataka. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 9.3 i 10.2.)
12. Agencija za Statistiku Kosova treba da se angažuje na razvoju modula Modela Procesu Generisanja Poslovnih Statistika (GSBPM) kako bi povećala troškovnu efikasnost statističkih procesa i povećala kvalitet statističkih proizvoda. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 8.1-8.8.)

Jačanje odnosa sa korisnicima

13. Agencija za Statistiku Kosova treba da ojača odnose sa korisnicima na osnovu radnog predmeta radnih grupa radi boljeg razumevanja potreba korisnika i dobijanja povratnih informacija o njihovim iskustvima sa statističkim proizvodima. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 11.1.)
14. Agencija za Statistiku Kosova treba da razvije snažnije odnose sa akademijom proširujući svoju uslugu pristupa podacima, uključujući anonimne mikro-podatke za istraživačke svrhe, ponuđivajući stažiranje studentima i ostvarivati saradnju u zajedničkim analizama. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelji 7.7 i 15.4.)

LISTA SKRAĆENICA

CAPI	Kompjuterski podržano anketiranje licem u lice.
CATI	Kompjuterski podržano telefonsko anketiranje
CBK	Centralna Banka Kosova
KoP	Kodeks Prakse Evropske Statistike
ESMS	Euro-SDMX Struktura Metapodataka
ESS	Evropski Statistički Sistem
EU-SILC	EU- Anketa o Prihodima i Uslovima Života
GSBPM	Model Procesu Generisanja Poslovnih Statistika
ASK	Agencija za Statistiku Kosova
ZZS	Zakon o Zvaničnoj Statistici
MF	Ministarstvo Finansija
MoR	Memorandum o Razumevanju
NSS	Nacionalni Statistički Sistem
DNV	Druge Nacionalne Vlasti
SSP	Sporazum o Stabilizaciji i Pridruživanju

1. UVOD

Ovaj izveštaj Kolegijalne Revizije deo je serije procena čiji je cilj da proceni stepen do kojeg su Nacionalni Statistički Instituti (NSI) zemalja u procesu proširenja u skladu sa Kodeksom Prakse Evropske Statistike (KoP). Ova serija procena zasnovana je na sličnom krugu Kolegijalnih Revizija sprovedenih u Zemljama Članicama EU-a, i prati, koliko god je to moguće, istu metodologiju, koja je blago prilagođena kontekstu zemalja u procesu proširenja.

KoP, koji postavlja zajednički okvir kvaliteta za ESS, prvi put je usvojen od Odbora za Statistički Program u 2005.godini, a 2011.godine je ažuriran od stane njegovog naslednika, Odbora za Evropski Statistički Sistem. 15 načela KoP-a i srodni pokazatelji dobre prakse obhvataju institucionalno okruženje, statistički proizvodni proces i outpute evropske statistike. ESS je posvećen potpunoj usklađenosti sa KoP-m i radi na njegovoj punoj implementaciji. Periodične procene razmatraju napredak u postizanju ovog cilja.

Prvi krug Kolegijalne Revizije u zemljama članicama EU-a u periodu 2006-2008 usledio je krug "lake" Kolegijalne Revizije i prilagođenja globalne procene u zemljama proširenja 2010-2012. Lake Kolegijalne Revizije istražili su kako NSI-i napreduju u primeni delova KoP-a koji se odnose na institucionalno okruženje i diseminaciju statistike (Principi 1-6 i 15). To je dovelo do izveštaja za svaki pregledani NSI, dostupan na veb sajtu Eurostata. Ovi izveštaji uključuju i niz akcija poboljšanja koji pokrivaju sve principe KoP-a; one su formirale osnovu godišnjeg praćenja implementacije KoP-a u zemljama proširenja u periodu 2011-2015.

U skladu sa Kolegijalnom Revizijom koje su sprovedene u zemljama članicama EU-a u periodu 2014-2015, opseg ovog drugog kruga Kolegijalne Revizije je širi: procena usklađenosti KoP-a pokriva sve principe; U svakoj zemlji je procenjeno usklađenost KoP-a sa odabranim drugim nacionalnim proizvođačima zvanične statistike (kao i NSI-a); istražen je i način na koji statističke vlasti koordiniraju proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike u okviru svojih statističkih sistema.

U cilju dobijanja nezavisnog gledišta, Kolegijalne Revizije su eksternalizovane i pristup njima je bio nalik revizije, gde je primenjeno da svi odgovori na upitnike za samoprocenjivanje moraju biti podržani dokazima. Svaku Kolegijalnu Reviziju u zemljama proširenja sprovedu tri procenjivača i ima četiri faze: popunjavanje upitnika o samoprocenjivanju od strane jedne zemlje; njihova procena od strane procenjivača; poseta Kolegijalne Revizije; i priprema izveštaja o rezultatima.

Kolegijalnu Reviziju na Kosovu sprovodili su g. Jean-Michel Durr (predsedavajući), g. Peter Hackl i g. Marius Andersen, sa Kolegijalne Revizije posetom u Prištini od 24. do 28. jula 2017. Program posete je u Prilogu A dok lista učesnika u Prilogu B.

Ovaj izveštaj se fokusira na usklađivanje sa KoP i koordinaciju zvanične statistike u okviru nacionalnog statističkog sistema. Gleda napred i ne razmatra događaje iz prošlosti. Umesto toga, izveštaj ističe neke od trenutnih prednosti statističkog sistema i sadrži preporuke za poboljšanje. Akcije poboljšanja koje je razvila Agencija za Statistiku Kosova (ASK) na osnovu ovog izveštaja biće objavljene u četveronedeljnom periodu od kada se završni izveštaj je poslat NSI.

³ <http://ec.europa.eu/eurostat/ēeb/enlargement-countries/publications/reports>

2. KRATAK OPIS NACIONALNOG STATISTIČKOG SISTEMA

Zakonodavstvo

Zakon o Zvaničnoj Statistici (br. 04 / Z-036) reguliše zvaničnu statistiku Kosova, Nacionalni Statistički Sistem i ulogu Agencije za Statistiku Kosova. Zakon o Zvaničnoj Statistici je usvojen 2011. godine. On opisuje ulogu ASK-a kao nezavisnu profesionalnu instituciju i nosilac, diseminator i koordinator statističkog sistema Kosova. Glavni Izvršni Direktor (ASK-a) imenovan je prema važećim zakonima za imenovanje visokih civilnih službenika.

Misija i vizija

Vizija statističkog sistema Kosova je prepoznavanje kao pouzdanog, neizostavnog provajdera statistike i za ASK da bude vodeća statistička institucija za postavljanje standarda na Kosovu. Ovo će se postići kroz stalnu posvećenost poboljšanju metodologije, standarda i statističke prezentacije u skladu sa potrebama ključnih nacionalnih i međunarodnih korisnika statistike Kosova.

Misija je da zadovolji potrebe korisnika za kvalitativnim, pouzdanim i objektivnim statističkim podacima. Dalji prioriteti su utvrđeni u petogodišnjem programu zvanične statistike koji opisuje razvoj statističkog sistema sa opštim ciljem postizanja održivog i pouzdanog statističkog sistema i radu na poboljšanju produktivnosti i kvaliteta proizvodnje.

Struktura NSI-a i Nacionalnog Statističkog Sistema

ASK se upravlja od Glavnog Izvršnog Direktora, koji je imenovan u skladu sa postupkom visokih civilnih službenika u Zakonu o Civilnoj Službi. Uloga i zadaci Izvršnog Direktora opisani su u Zakonu o Zvaničnoj Statistici.

KAS je organizovan u sedam odeljenja; četiri od njih su horizontalna odeljenja, dok tri su statistički proizvodne odeljenja. Svako odeljenje se sastoji od 1 do 3 divizije. Sedam regionalnih kancelarija vrše i nadgledaju prikupljanje podataka. Od 149 odobrenih pozicija, 99 zaposlenih je trenutno zaposleno u centralnoj kancelariji, a 46 je zaposleno u regionalnim kancelarijama, a 4 pozicije su u procesu regrutovanja. ASK smatra da njen nivo resursa nizak, kako u pogledu budžeta tako i broja pozicija.

Statistički Savet se sastoji od 13 članova, uključujući i Izvršnog Direktora ASK-a, različitih javnih institucija koje zastupaju korisnike i pružaoce podataka, Druge Nacionalne Vlasti (DNV), akademiju, civilno društvo i poslovnu zajednicu. Sastav, funkcije i organizacija Statističkog Saveta opisani su u Zakonu o Zvaničnoj Statistici, kao i propisu Statističkog Saveta.

Glavna odgovornost Statističkog Saveta je savetovanje o pripremi statističkih programa rada, godišnjih planova i o celokupnom razvoju i funkcionisanju ASK-a, kao i savetovanje o usklađivanju i koordinaciji statističkih proizvoda unutar Kosovskog Statističkog Sistema. Statistički Savet takođe vrši procenu i praćenje godišnjih planova.

ASK smatra sledeće kao svoje glavne zadatke: Pripremu statističkih radnih programa, koordiniranje aktivnosti u okviru statističkog sistema, pripremu i propisivanje instrumenta za statistička istraživanja, pružnje metodoloških saveta, savetovanje o novim i dopunjavanju postojećih skupova podataka i poboljšanje sadržaja postojećih i novih skupova podataka u skladu sa Zakonom o Zvaničnoj Statistici i Programom Statističkih Istraživanja, saradnju sa DNA, pripremu

statističkih standarda, utvrđenje potreba za statističkim podacima, propisivanje organizacionih i tehničkih mera za zaštitu poverljivih podataka, prikupljanje i obradu statističkih podataka, analiziranje statističkih podataka čuvanje i distribuiranje statističkih podataka, ispunjavanje međunarodnih obaveza u oblasti statistike i koordiniranje prenošenje statističkih podataka na Eurostat i druge međunarodne organizacije.

Pored koordinacije statističkog programa rada, Zakon o Zvaničnoj Statistici definiira ASK kao instituciju za koordinaciju statističkog sistema na Kosovu i odgovornu za usklađivanje zvanične statistike. Centralna Banka Kosova (CBK), Ministarstvo Finansija (MF) i "drugi ovlašćeni organi Agencije za Statistiku Kosova utvrđeni programom" definišu se kao DNA u skladu sa Zakonom o Zvaničnoj Statistici. ASK je odgovorna za utvrđivanje i razvijanje statističke metodologije, klasifikaciju i standardima za proizvodnju zvanične statistike.

Statistički Program

ASK vodi rad na pripremi petogodišnjih statističkih programa rada. Opšti prioritet programa je pružanje statističkih podataka za podršku politikama kosovskih institucija, politika EU-a, donošenje odluka i merenje ekonomskih, socijalnih i ekoloških fenomena i održavanje bliskih kontakata i saradnje sa relevantnim zainteresovanim stranama radi poboljšanja kvaliteta, uporedivosti i doslednosti Zvanične Statistike. Dok sadašnji Program pokriva period 2013-2017, ASK je u procesu pripreme Programa za period 2018-2022. Statistički Savet se konsultuje o programima pre nego što oni su odobreni od strane vlade.

Na osnovu petogodišnjeg programa, ASK priprema Godišnji Plan Rada koji je, zapravo, operacionalizovan u godišnjim planovima za ASK. Proces planiranja ASK-a zasnovan je na tzv. "Ciklus planiranja". Primena statističkih programa rada se prati i prikazuje u godišnjim izveštajima. Dok petogodišnji program uključuje aktivnosti svih proizvođača zvanične statistike, godišnji izveštaji pokrivaju samo aktivnosti koje sprovodi ASK.

Glavni ciljevi programa za period 2013-2017 uključuju reorganizaciju ASK-a i jačanje procesa planiranja, godišnjeg dobitka produktivnosti u rasponu 3-5 procenata i skraćivanje vremenskih rokova publikacije i razvoj kapaciteta svojih ljudskih resursa.

Statistički proizvodi

Statistički proizvodi ASK-a pokrivaju ekonomske, socijalne, poljoprivredne statistike kao i statistike životne sredine. Objavljeno je nekoliko publikacija iz različitih domena koje kombinuju podatke iz različitih oblasti kao što su statistički godišnjak i kvartalni bilten.

Glavni cilj aktivnosti diseminacije ASK-a je pružanje proizvoda i usluga koje zadovoljavaju potrebe korisnika za zvaničnim statistikama. ASK je objavila politiku diseminacije koja se zasniva na principima nezavisnosti, pristupačnosti, pouzdanosti i relevantnosti, sve u cilju stvaranja koherentnosti i relevantnosti za korisnike.

ASK objavljuje statistike na svojoj web stranici, bazu podataka "ASKdata" koja se bazira na PX-Web, u štampanom formatu i u društvenim medijima. Nedavno redizajnirana internet stranica ASK-a postaje osnovni izvor zvanične statistike gde su publikacije organizovane u tematskim oblastima. Svaka publikacija obuhvata sažet opis ili mali analitički deo, metodološku dokumentaciju i odnosi se na detaljne podatke dostupne u bazi podataka. Baza podataka nudi neku fleksibilnost u pogledu formata, kalkulacija i rasporeda prezentacije podataka.

Sve publikacije ASK-a su unapred najavljene u kalendaru objavljivanja, koji takođe evidentira moguće kašnjenja u publikaciji. Svi proizvodi se objavljuju u 14 sati na datum objavljivanja, a pre vremena objavljivanja nema privilegovanog pristupa.

ASK takođe se bavi određenim zahtevia korisnika, kao što su pitanja o podacima ili pojedinim agregacijama, putem centralne kontaktne tačke u ASK-u. Pored toga, istraživači mogu podneti zahtev za pristup mikro-podacima, koristeći standardnu pisanu proceduru. Pravila i protokoli za takav pristup data su u LOS-u.

3. USKLAĐENOST SA KODEKSOM PRAKSE I KOORDINACIJOM ULOGOM U NACIONALNOM STATISTIČKOM SISTEMU

3.1 PREDNOSTI NACIONALNOG STATISTIČKOG INSTITUTA U ODNOSU NA NJEGOVU USKLAĐENOST SA KODEKSOM PRAKSE I NJEGOVU KOORDINACIJOM ULOGU

Ovaj odeljak izveštaja identifikuje neke aspekte KoP u vezi sa kojima po proceni tima Kolegijalne Revizije ASK pokazuje visoke standarde u vezi sa usklađenošćem sa KoP-om.

Pravni okvir Nacionalnog Statističkog Sistema Kosova - prvenstveno Zakon o Zvaničnoj Statistici - je sveobuhvatan i pokriva glavna područja koja regulišu zvaničnu statistiku u EU. Stupanjem na snagu 2011. godine, on je imao koristi od oslanjanja na drugim nacionalnim i međunarodnim modelima.

Principi koji regulišu zvaničnu statistiku na Kosovu, kako je predviđeno članom 3, dobro su usklađene sa KoP. Član 6 Zakona predviđa da: "ASK je nezavisna profesionalna institucija i nosilac, diseminator i koordinator statističkog sistema Kosova, delujući u okviru Kancelarije Premijera (KPM)".

Pristup administrativnim izvorima je odobren ASK-u članom 7: "... U obavljanju svojih zadataka ASK ima pravo da (...) traži administrativne i statističke podatke od ministarstava i drugih institucija (...). Sve jedinice institucija su obavezne da pružaju statističke podatke predviđene ovim članom, osim ako nije drugačije predviđeno bilo kojim drugim pravnim aktom. "

Na osnovu intervjua koji su sprovedeni tokom posete Kolegijalne Revizije, tim Kolegijalne Revizije-a je formirao mišljenje da se ASK poštuje i smatra se profesionalno nezavisna i da proizvodi statistiku dobrog kvaliteta. Statistički podaci proizvedeni od strane ASK-a retko se osporavaju, a u slučaju zloupotrebe ili pogrešnog tumačenja, odgovore koje pružila ASK su dovoljni da bi se razjasnili bilo kakvi nesporazumi ili nejasna pitanja.

Kao što je predviđeno Zakonom o Zvaničnoj Statistici, ASK izrađuje Program zvanične statistike sa preporukom Statističkog Saveta za pet godina I u skladu sa Statističkim Programom Evropske Unije. ASK koristi sveobuhvatni sistem (SIPK) da beleži vreme koje osoblje provodi na svakoj aktivnosti, što omogućava godišnje bolje planiranje aktivnosti programa. Sistem identifikuje projekte i korake koji odgovaraju glavnim fazama Modela Procesu Generisanja Poslovnih Statistika (MPGPS).

Iskorišćavajući svoju relativno malu veličinu, samo 149 članova osoblja, ASK je razvila participativno upravljanje i dobru radnu atmosferu koju je tim Kolegijalne Revizije-a mogao posmatrati tokom sastanaka, uključujući sastanke sa mlađem osobljem. To omogućava ASK-u da ohrabruje inicijative od osoblja bez obzira na njihov položaj u instituciji. Mlađo osoblje je dobro kvalifikovano i posvećeno njihovom radu i izrazila je poverenje u izgradnju karijere u ASK-u.

Koristeći odredbu Zakona o Zvaničnoj Statistici, ASK je u kratkom vremenskom periodu razvila široku upotrebu administrativnih podataka, potpisujući već više od 15 Memoranduma o Razumevanju sa različitim pružaocima administrativnih podataka, što odgovara skoro 30 administrativnim serijama. ASK je razvila blisku saradnju sa ovim pružaocima administrativnih podataka preko radnih grupa za razmenu o tehničkim karakteristikama ovih resursa.

Uz podršku Švedske Agencije za Međunarodni Razvoj i Saradnju (Sida), ASK je razvila novu, modernu i atraktivnu web stranicu, koju su jednoglasno pohvalili korisnici koje je intervjuisao tim

Kolegijalne Revizije-a. Veb stranica ASK-a nudi prilagođeni pristup korisnicima u saopštenjima za javnost i publikacijama. Pored toga, korisnici mogu prilagoditi statističke tabele i pristupiti interaktivnim mapama. Sve publikacije i saopštenja za javnost se sistematski objavljuju na albanskom, srpskom i engleskom jeziku, što omogućava veliku međunarodnu vidljivost.

ASK je takođe imenovala službenika za komunikacije koji služi kao kontakt osoba za medije. Novinari intervjuisani od strane tima Kolegijalne Revizije-a izrazili su zadovoljstvo da pomoću ove osobe imaju lakši pristup informacijama i stručnjacima ASK-a.

Ukupno gledano, tim Kolegijalne Revizije-a zaključio je da ASK, sa obzirom na to da je relativna mlada NSI, već dosta postigla i u većini pogleda je u skladu sa KoP-m. Oblasti slabosti uglavnom su povezana sa njenim ljudskim resursima koji još uvek nisu dovoljni za izvršavanje svojih obaveza za proizvodnju zvanične statistike i za razvoj širokog spektra upravljanja kvalitetom.

3.2 PITANJA I PREPORUKE

This section presents the issues where the Kolegijalne Revizije team considers that the overall level of compliance with the CoP throughout the NSS could be enhanced:

Ovaj deo predstavlja pitanja u kojima Tim Kolegijalne Revizije-a smatra da bi ukupan nivo usklađenosti sa KoP u celom NSI može se poboljšati:

- Konsolidovanje institucionalnog okvira
- Povećanje resursa i poboljšanje troškovne efikasnosti;
- Unapređenje upravljanja kvalitetom I metodologija
- Jačanje odnosa sa korisnicima.

Ova pitanja su razmatrana sa specifičnim preporukama u narednim odeljcima izveštaja

3.2.1 KONSOLIDOVANJE INSTITUCIONALNOG OKVIRA

ASK je u proteklom periodu razvijala okvir za proizvodnju zvanične statistike i portfolio statističkih proizvoda. Dalji razvoj svoje statističke proizvodnje je potreban da zadovolji potrebe nacionalnih i međunarodnih korisnika. Kako ASK i statistički sistem na Kosovu su relativno mladi i institucije koje su još u razvoju, u poređenju sa mnogim drugim evropskim zemljama, ASK može iskoristiti trenutnu situaciju kako bi uspostavila svoj autoritet i institucionalne kapacitete kao koordinator statističkog sistema.

Tim Kolegijalne Revizije-a identifikovao je tri oblasti u kojima ASK može dodatno unaprediti svoj institucionalni okvir i koordinacijsku ulogu:

- Jačanj zakonskog okvira;
- Jačanje primene principa poverljivosti;
- Poboljšanje koordinacije.

3.2.1.1 JAČANJE ZAKONSKOG OKVIRA

Nakon stupanja na snagu Zakona o Zvaničnoj Statistici u 2011. godini, ASK je predložila dodatne izmene u 2016. godini kako bi se zakonodavstvo uskladilo sa KoP-m, a posebno sa pokazateljima koji se odnose na princip profesionalne nezavisnosti. Lako je u početnom amandmanu predloženo produženje mandata izvršnog direktora, naknadne konsultacije sa Vladom i Narodnom

Skupštinom rezultirale su raspravom o tome da li Agencija treba da bude podređena Kancelariji Premijera, Skupštini Kosova ili Ministarstvu.

Iako se u ESS nalaze nekoliko situacija, odabrano raspoređivanje treba da sačuva profesionalnu nezavisnost Agencije, bez obzira na njenu organizaciju u javnom sektoru

Mandat glavnog izvršnog direktora, postupak imenovanja i razlozi na osnovu kojih se može okončati mandat trenutno su obuhvaćeni Zakonom o Civilnoj Službi. Prema ovom zakonu mandat je 3 godine i obnovljiv. Imajući u vidu trajanje petogodišnjeg programa rada koji definiše srednjoročne prioritete Agencije, mandat se čini relativno kratkim. Produženje mandata izvršnog direktora omogućiće izvršnom direktoru da sprovede dugoročne prioritete i da obezbedi stabilnost najvišem menadžmentu koji bi koristio instituciji u razvoju.

Tim Kolegijalne Revizije smatra da je zakonski okvir dovoljno jasan u pogledu uloge i odgovornosti Agencije u smislu savetovanja i odlučivanja o odgovarajućoj statističkoj metodologiji. Slično tome, uloga generalnog direktora kada je reč o upravljanju i administraciji ASK-a i njegovoj statističkoj produkciji izgleda jasna. Međutim, metodološki autoritet u statističkom sistemu nije jasan u pogledu uloge izvršnog direktora ASK-a.

Nedavno izmenjena Uredba br. 223/2009 o Evropskoj Statistici, a kasnije izmenjeno nacionalno zakonodavstvo u nekim NSI-a, razjasnila je metodološku odgovornost u statističkom sistemu koji pripada isključivo generalnom direktoru NSI, često se naziva "Glavni statističar" ili "Nacionalni Statističar ". Jačanje ovog aspekta Zakona o Zvaničnoj Statistici naglašava ulogu generalnog direktora ASK-a i o metodološkim pitanjima.

ASK ima mandat za pristup i korišćenje administrativnih podataka za statističke svrhe prema Zakonu o Zvaničnoj Statistici. Tim Kolegijalne Revizije smatrao da opsežna upotreba administrativnih podataka je jedna od prednosti ASK-a.

Budući da Agencija je u postupku postepenog proširenja korišćenja administrativnih podataka, posebno u oblasti socijalne i demografske statistike, Tim Kolegijalne Revizije smatra da će ASK ojačati svoju poziciju specifičnim odredbama Zakona o Zvaničnoj Statistici na parvo da se uključuje u dizajniranje i razvoju administrativnih podataka. To bi takođe štitilo proizvodnju zvanične statistike u situacijama u kojima ASK u velikoj meri zavisi od administrativnih podataka.

U cilju daljeg jačanja pravnog okvira ASK-a **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 1. Buduća revizija Zakona o Zvaničnoj Statistici Kosova treba da sačuva profesionalnu nezavisnost Agencije za Statistiku Kosova i navodi da je ID-or Agencije isključivo odgovoran za odlučivanje o statističkim metodama, standardima i procedurama, istovremeno produžujući njen/njegov mandat na duži period od trenutnog. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Pokazatelji 1.3 i 1.4.)**
- 2. Zakona o Zvaničnoj Statistici Kosova treba da sadrži posebne odredbe o pravu Agencije za Statistiku Kosova da bude uključena u izradu administrativnih registra koji jesu ili mogu se koristiti u statističke svrhe i bude konsultovana o promenama i završetak takvih administrativnih registra i zapisa. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 2.)**

3.2.1.2 JAČANJE PRIMENE POVERLJIVOSTI

Postoji nekoliko institucionalnih dogovora za zaštitu poverljivih podataka sa tehničkog i pravnog stanovišta. Na primer, poverljivost se eksplicitno obezbeđuje u Zakonu o Zvaničnoj Statistici i

drugim zakonima koji se odnose na zaštitu podataka na Kosovu. Drugi primer je način na koji ASK osigurava odgovarajuće IT mere za zaštitu podataka.

Dok okvir za obezbeđivanje poverljivosti široko primenjen, Tim Kolegijalne Revizije smatrao je da bi se primena principa poverljivosti mogla ojačati. Iako poverljivost je opisan u politici diseminacije, u ASK-u nije utvrđena posebna politika poverljivosti.

Radni ugovori između ASK-a i njenog osoblja (koji su opšti za javni sektor na Kosovu) sadrže poseban stav o poštovanju poverljivosti; Međutim, osoblje nije obavezna da potpiše posebnu obavezu poverljivosti nakon zaposlenja u ASK-u.

Još jedna oblast u kojoj Tim Kolegijalne Revizije je smatrao da primena statističke poverljivosti mogla biti ojačana je prema njegovim glavnim pružaocima podataka. ASK obaveštava ispitanike o poverljivosti dostavljenih podataka, pismima svojim ispitanicima i u memorandumima o razumevanju sa pružaocima administrativnih podataka.

Međutim, ASK može preduzeti dodatne mere u osiguranju i aktivnom informisanju svojih pružalaca administrativnih podataka o tome kako se primenjuju principi poverljivosti, a takođe da osigurava da povratne informacije koje se daju pružaocima administrativnih podataka poštuju poverljivost.

Jačanje nekoliko elemenata načina na koji ASK sprovodi i informiše svoje osoblje i pružaocima podataka o statističkoj poverljivosti doprineće izgradnji jače korporativne kulture poverljivosti u ASK-u. Ovo takođe verovatno smanjiće rizik objavljivanja poverljivih podataka i ojačati ugled ASK-a kod pružaocima i korisnicima podataka.

U cilju jačanja primene statističke poverljivosti i povećanja usaglašenosti sa KoP, **Tim Kolegijalne Revizije-a preporučuje:**

- 3. Agencija za Statistiku Kosova treba da ojača korporativnu kulturu o poverljivosti izgradnjom temeljnog razumevanja i posvećenosti svog osoblja za primenu statističke poverljivosti. Osim toga, ASK treba da garantuje svojim ključnim pružaocima podataka o primeni statističke poverljivosti. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 5.)**

3.2.1.3 POBOLJŠANJE KOORDINACIJE

Tim Kolegijalne Revizije priznaje da postoji nekoliko mehanizama za olakšavanje koordinacije statističkog sistema na Kosovu. Zakon o Zvaničnoj Statistici definiše nacionalni statistički sistem sa ASK-om kao vodećom i koordinacijom institucijom. DNA uključuju CBK, MF i druge organe ovlašćene u petogodišnjem Programu zvanične statistike³.

Pored postojećih koordinacionih mehanizama na operativnom nivou, kao i u strateškim dokumentima kao što su programi rada, ASK može na vidljiv način da pruža vidljivost statističkom sistemu i DNA-a na svojoj web stranici. Ovo je takođe kanal za promociju obima NSS i proizvoda objavljenih od strane DNA-a.

Deo koordinacione uloge ASK-a je da definiše odgovarajuću metodologiju i niz statističkih standarda koji će se koristiti za izradu zvanične statistike. Obezbeđivanje takvih informacija, na primer standardnih klasifikacija, na sajtu ASK-a ne bi bilo samo način promovisanja ASK-a kao vodećeg autoriteta kada je u pitanju službena statistika, već se takođe može smatrati način podrške DNA-a tako što će se obezbediti standardi za nacionalni statistički sistem.

³ Program Zvanične Statistike 2013-2017 navodi 6 Ministarstava kao "drugi pružaoci" zvaničnih statistika na Kosovu.

Formirane su brojne međuregionalne radne grupe, neke su redovne grupe koje pokrivaju određeni sektor ili istraživanje, dok su druge formirane kada su obavljene velike statističke operacije (kao što je Popis Poljoprivrede i Revizija NACE-a). Ove grupe predstavljaju važne koordinacione mehanizme, a ASK može uspostaviti i održavati listu međuagencijskih radnih grupa i izveštavati o njihovom radu.

Članak u ZZS-u koji definiše proizvođače zvanične statistike omogućava dodatnim institucijama da budu ovlašćeni za izradu zvanične statistike u programima statističkog rada. Međutim, kriteriji za kvalifikaciju proizvođača zvanične statistike nisu jasni. Osim toga, bez jasnih kriterijuma nije moguće proceniti usklađenost DNA prema takvim kriterijumima.

Mnoge zemlje definišu zvaničnu statistiku na dva nivoa: prvo kao proizvođačka institucija i drugo prema označavanju određenih statističkih proizvoda kao zvaničnu statistiku. Pored toga, uobičajeno je postaviti kriterijume zasnovane na principima Kodeksa Prakse Evropske Statistike da se kvalifikuju kao proizvođač zvanične statistike, posebno u pogledu standarda kvaliteta. Vodeća institucija često koordinira DNA-e u smislu dokumentovanja kvaliteta i metapodataka.

Tim Kolegijalne Revizije-a smatra da treba uspostaviti mehanizam, moguće je i koordinacionu komisiju koja pripada Statističkom Savetu, kako bi se ovaj aspekt koordinacije poboljšao i sistematski pratio usklađenost DNA-a.

Pošto ASK i statistički sistem na Kosovu su relativno mladi i još uvek institucije u razvoju u poređenju sa mnogim drugim evropskim zemljama, ASK treba da iskoristi trenutnu situaciju kako bi uspostavila svoj autoritet kao koordinator nacionalnog statističkog sistema. U cilju jačanja svoje koordinacione uloge, Tim Kolegijalne Revizije preporučuje:

- 4. Agencija za Statistiku Kosova treba da pojača svoju koordinacionu ulogu u nacionalnom statističkom sistemu davanjem vidljivosti drugim nacionalnim vlastima i nacionalnom statističkom sistemu na svojoj internet stranici i deljenje statističkih standarda relevantnih za izradu zvanične statistike, kao što su klasifikacije. (Koordinacija)**
- 5. Agencija za Statistiku Kosova treba da razjasni definiciju Zvanične Statistike definisanjem skupa kriterijuma zasnovanih na KoP i uspostavljanjem mehanizma za sistematsku procenu usklađenosti sa ovim kriterijumima od strane svih relevantnih DNA-a. Specifičan Koordinacioni Odbor koji se nalazi na Statističkom Savetu može se uspostaviti sa mandatom za procenu usklađenosti sa kriterijumima koji se zahtevaju da se kvalifikuju kao proizvođač zvanične statistike. (Koordinacija, Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 14.)**

3.2.2 POVEĆANJE RESURSA I POBOLJŠANJE TROŠKOVNE EFIKASNOSTI

ASK, kao mladi Nacionalni Statistički Institut, suočava se sa značajnim manjkom resursa kako bi mogao da ispuni svoje nacionalne i međunarodne obaveze, kao što je Nacionalni Program za Stabilizaciju i Pridruživanje (NPSP) sa EU-m. Tim Kolegijalne Revizije formirao je mišljenje da je od najvećeg značaja povećanje resursa namenjenih ASK-u.

Tim Kolegijalne Revizije identifikovao je tri oblasti unapređenja ASK-a u vezi sa resursima i kapacitetima:

- Obezbeđivanje održivih resursa;
- Razmatranje prenošenja pozicija iz regionalnih kancelarija u centralnoj kancelariji
- Održavanje interne obuke

3.2.2.1 OBEZBEĐIVANJE ODRŽIVIH RESURSA

Dok, finansijski resursi ASK-a redovno su se povećavali tokom proteklih godina (+6,4 procenata u 2015. godini, + 3,2 procenata u 2016. godini i + 5,4 posto u 2017. godini), oni i dalje su nedovoljni za pokrivanje opsega statističkih aktivnosti koje ASK treba da obavlja. ASK ima 149 odobrenih radnih pozicija, a 143 trenutno popunjeno, od kojih 97 ima fakultetsku diplomu.

Iako situacija ASK-a verovatno nije lošija u poređenju sa drugim javnim institucijama na Kosovu, ona ozbiljno ograničava njen kapacitet da ispuni zvanični program statistike, kao i da odgovori na potrebe korisnika za informacijama.

Da bi prevazišao nedostatak resursa, ASK je razvila široku upotrebu administrativnih izvora. Međutim, nekoliko statističke oblasti i dalje su nedovoljno pokrivena. Za srednjoročni period 2017-2019, ASK planira da realizuje sedeće opšte ciljeve: (i) poboljšanje statističkog sistema i statističkih rezultata, (ii) ispunjavanje standarda EU i drugih međunarodnih standarda za izradu statistike, i (iii) implementacija SSP-a sa EU-m. Da bi ostvario ove ciljeve, ASK je identifikovala 48 novih pozicija, a naročito za poboljšanje kvaliteta i blagovremenosti statističkih rezultata; razvijanje statističke proizvodnje u oblastima kao što su nacionalni računi, poslovna statistika, statistika turizma, socijalna statistika (EU-SILC, LFS); implementiranje ažurirane klasifikacije kao što su ISCO i ISCED; razvijanje statistika poljoprivrede i životne sredine u skladu sa propisima EU-a i implementacija Euro-SDMX Strukture Metapodataka (ESMS) Sistema upravljanja metapodataka.

Tim Kolegijalne Revizije priznaje da je verovatno teško Vladi da obezbedi takvo povećanje resursa u jednoj budžetskoj godini, ali je stvorila mišljenje da bez dovoljnog nivoa resursa, ASK se suočava sa rizikom da ne može da ispuni svoje obaveze u pogledu nacionalnih potreba za zvanične statistike, kao i za one iz agende EU-a. Iako Tim Kolegijalne Revizije smatra da ASK treba dodatno unaprijediti svoju troškovnu efikasnost, on takođe smatra da treba obezbediti adekvatna sredstva za ASK.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa KoP-om, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 6. Nacionalne vlasti na Kosovu treba da obezbede adekvatne resurse kako bi Agencija za Statistiku Kosova bila u stanju da ispunjava svoje nacionalne i međunarodne obaveze. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, Princip 3.)**

3.2.2.2 RAZMATRANJE PREMEŠTAJA POZICIJA IZ REGIONALNIH KANCELARIJA U CENTRALNOJ KANCELARIJI

Od 149 radnih mesta u ASK-u, 101 su u Glavnoj Kancelariji u Prištini, a 48 u 7 regionalnim kancelarijama. Uloga regionalnih kancelarija je da sprovedu i nadgledaju aktivnosti prikupljanja podataka koju obavljaju anketari kao stalno osoblje ili ugovorene privatne kompanije.

Tim Kolegijalne Revizije formirao je mišljenje da takav veliki broj zaposlenog osoblja (trećina) u regionalnim kancelarijama izgleda prilično nesrazmeran imajući u obzir nedostatak osoblja u centralnoj kancelariji koji je potreban za dizajniranje i implementaciju statističkih rezultata koje ASK mora proizvesti.

Mala veličina regionalnih kancelarija, koja se sastoji od jednog menadžera i oko 5 anketara u proseku, može dovesti do dodatnih troškova funkcionisanja, kao i niže produktivnosti u poređenju sa one veće veličine. Pored toga, sedam regionalnih kancelarija u zemlji od 1,8 miliona stanovnika i 10,908 km² zvuči preterano u poređenju sa drugim evropskim zemljama.

Primena novih tehnologija za prikupljanje podataka, kao što je korišćenje web upitnika, posebno za preduzeća, trebalo bi da smanji potrebu za direktnim prikupljanjem podataka i oslobađa resurse u regionalnim kancelarija.

Ovo će predstavljati priliku za preusmeravanje pozicija u Centralnj Kancelariji ASK-a za statističke aktivnosti višeg nivoa koji su potrebni u ASK-u, uključujući popunjavanje nekih od 48 pozicija koje je ASK identifikovala da ispuni svoje nacionalne i evropske obaveze.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa KoP-om poboljšanjem efikasnosti njegove organizacije, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 7. Agencija za Statistiku Kosova treba da nastavi da prati radno opterećenje i produktivnost svojih regionalnih kancelarija kako bi se oslobodile potencijalno raspoložive resurse koje bi bile preraspoređene za druge aktivnosti u njegovoj centralnoj kancelariji (Evropski statistički kodeks o praksi, Princip 10.)**

3.2.2.3 ODRŽAVANJE INTERNE OBUKE

ASK je imala koristi od intenzivne obuke iz Eurostata i institucionalne saradnje sa Statistikama Švedske u podržci njegove nadogradnje na nivo evropske statistike.

Obuka od stranih stručnjaka je dobijena u nacionalnim računima, statistikama poljoprivrede, poslovnim statistikama, socijalnim statistikama, o informacionom Sistemu (IT), kvalitetu, metapodacima i još mnogo toga. U 2016. godine. ukupno 118 aktivnosti svih vrsta su podržani od strane Instrumenta Programa Pretpristupne Pomoći (IPA2014).

Obučeno osoblje sada koristi znanja stečena tokom obuke u svom svakodnevnom radu. Ovo predstavlja važan kapacitet koji ASK treba da proceni i koristi za razvoj interne obuke. Na primer, obuka dobijena u sistemu upravljanja kvalitetom i metapodacima (npr. ESMS) može se provoditi interno, umesto da se oslanja na vanjsku obuku.

Pored toga, nije organizovana posebna obuka za novozaposlene, a naročito o pitanjima kao što su poverljivost, pravni sistem ili unutrašnja organizacija. ASK treba da razvije specifični modul obuke za novozaposlene kako bi se osiguralo da je svako osoblje dobro informisano o pravilima pod kojima će raditi kao članovi osoblja ASK-a

Konačno, dok ASK ulaže važne napore da objavljuje svoje publikacije na engleskom jeziku, osoblju nedostaje znanje engleskog jezika, što otežava njihovo učešće na međunarodnim događajima kao što su obuke, seminari ili radionice. Obuku engleskog jezika treba sistematski predložiti osoblju i treba bit na lokalnom nivou.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa KoP-om razvijanjem kapaciteta njenog osoblja, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 8. Agencija za Statistiku Kosova treba da ima za cilj povećanje kapaciteta svog osoblja razvijanjem internog programa obuke, na osnovu obimne obuke koju već pružaju međunarodne organizacije. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 7.6.)**

3.2.3 RAZVIJANJE UPRAVLJANJA KVALITETOM I METODOLOGIJA

ASK ima i dalje značajan prostor za poboljšanje statističkih procesa. Potencijali za poboljšanje su identifikovani naročito u fazi prikupljanja podataka, ali i u upotrebi alata za održavanje statističkog procesa proizvodnje uopšte. Štaviše, proširenje sistema upravljanja kvalitetom u ASK-

u mora imati jasan prioritet. Tim Kolegijalne Revizije-a je identifikovao četiri područja u kojima ASK treba da poboljša upravljanje kvalitetom i metodologiju:

- Jača sistem upravljanja kvalitetom;
- Nadgleda i kontroliše rad anketara;
- Poveća upotrebu elektronskih uređaja za prikupljanje podataka;
- Uključi se u razvoj GSBPM modula.

3.2.3.1 JAČANJE SISTEMA UPRAVLJANJA KVALITETOM

ASK je svesna značaja visokog kvaliteta statističkih procesa i proizvoda koji služe potrebama i održavanju povjerenja korisnika iz oblasti politike, javne uprave, poslovanja, naučne zajednice, kao i široj javnosti. Glavna odgovornost za pitanja kvaliteta je dodeljena je Rukovodiocu Kvaliteta i Upravnoj Grupi za kvalitet, koja je osnovana 2014. godine. ASK je razvila Izjavu o Kvalitetu koja je dostupna na web stranici ASK-a; dokument sadrži jedanaest principa, mnogo u skladu sa principima KoP-a, kao što su profesionalna nezavisnost i statistička poverljivost, na kojima se zasniva rad ASK-a. Usklađenost sa evropskim zakonodavstvom i preporukama Eurostat-a se smatra osiguranjem relevantnosti statističkih proizvoda. Procedure za interno praćenje kvaliteta statističkih proizvoda su u nadležnosti odgovarajuće proizvodne jedinice. Izveštaji metapodataka u ESMS formatu dostupni su za različite statističke proizvode. Na najvišem nivou, komunikacija sa korisnicima fokusirana je preko Statističkom Savetu. Uspostavljen je broj korisničkih grupa, na primer, u oblasti ekonomskih statistika, koja se bave tehničkim raspravama. Zadovoljstvo korisnika istraženo je u istraživanju u 2014. godini.

Princip 4 KoP-a zahteva da statistički organi sistematično i redovno identifikuju prednosti i slabosti da stalno unapređuju kvalitete procesa i proizvoda.

Tokom sastanaka Kolegijalne Revizije je zabeleženo da sistem upravljanja kvalitetom u ASK-u, kako je trenutno razvijen, nije toliko sveobuhvatan koliko bi mogao biti. On nema široko pokriće koju preporučuju principi upravljanja kvalitetom, koji pokrivaju pitanja kao što su:

- Usmeravanje prema korisnicima, uključujući aspekte kao što su politika komunikacije, politika proizvoda i marketinga, dostupnost rezultata i praćenje upotrebe i korisnosti postojećih rezultata (KoP, Princip 11);
- Upravljanje opterećenjem odgovora (KoP, Princip 9);
- Razvoj osoblja, uključujući aspekte poput obuke osoblja, rotacije i obogaćenja posla, i zadovoljstvo osoblja (KoP, Princip 3).

Tim Kolegijalne Revizije zaključio je da će ASK imati koristi od daljeg razvoja svojih uređenja upravljanja kvalitetom i njegove organizacione strukture na takav način da:

- Odgovornost za program upravljanja kvalitetom dodeljuje Rukovodiocu za Kvalitet koji bi trebalo direktno da izveštava izvršnom direktoru; izvršni direktor će biti uključen u sve srodne aktivnosti;
- Upravljačka Grupa za Kvalitet uključuje sistematski vrhunsko rukovodstvo i snažno se bavi identifikovanjem potencijala za poboljšanje i upravljanje ovim razvojima;
- Korisničke grupe za važne statistike će razmatrati potrebe korisnika i dati povratne informacije o svim pitanjima kvaliteta, pružajući informacije o potencijalima za poboljšanja.

Prema takvom modelu, Upravljačka Grupa za Kvalitet bi raspravljala o različitim projektima, uključujući godišnji plan rada, dizajniranje strategije upravljanja kvalitetom i pružanje Rukovodiocu za Kvalitet informacija o pitanjima kvaliteta širom organizacije.

Projekat kvaliteta treba da se fokusira na razvoj smernica za kvalitet koje sveobuhvatno opisuju statističke procese koji se koriste u ASK-u duž linije GSBPM, pružajući podršku rukovodiocima procesa za sprovođenje upravljanja kvalitetom.

Drugi projekat kvaliteta trebao bi biti koordinacija proizvodnje izveštaja metapodataka za sve statističke proizvode. Ostali projekti treba da se bave različitim dimenzijama kvaliteta, npr. Poboljšanjem pravovremenosti, putem daljeg smanjenja kašnjenja u izradi određene statistike. Ovi projekti treba da pomognu ASK-u da identifikuje potencijale za poboljšanje, stalno dobijajući kvalitet i troškovnu efikasnost.

Drugi kvalitetni projekat trebao bi biti koordinacija proizvodnje izvještaja metapodataka za sve statističke proizvode. Ostali projekti treba da se bave različitim dimenzijama kvaliteta, npr. Poboljšanjem pravovremenosti, što dodatno smanjuje kašnjenje u izradi određene statistike. Ovi projekti treba da pomognu KAS-u da identifikuje potencijale za poboljšanja, stalno dobijajući kvalitet i troškovnu efikasnost.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa Principom 4 KoP-a, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 9. Agencija za Statistiku Kosova treba da uspostavi širi sistem upravljanja kvalitetom. Rukovodioc kvaliteta, viši stručnjak odgovoran za kvalitet, treba da ispuni ulogu koordinatora za kvalitet i direktno izveštava izvršnom direktoru. Upravljačka Grupa za Kvalitet treba da podrži i usmerava Rukovodioca Kvaliteta kao odbor različitih organizacija za kvalitet. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 4.)**

3.2.3.2 NADGLEDANJE I KONTROLA RADA ANKETARA

Prikupljanje podataka organizuje se uključivanjem regionalnih kancelarija ASK-a; osoblje sedam regionalnih kancelarija uključuje obučene i iskusne anketare koji sprovode intervju licem u lice. U principu, stope odgovora kako u domaćinstvima, tako i na poslovnim istraživanjima su na nivou od oko 80% što je prilično zadovoljavajuće.

Tim Kolegijalne Revizije-a imao je utisak da nadgledanje rada anketara treba poboljšati i da se kontrola ojačati i izvršiti na sistematski način. Ovo se odnosi na aspekte poput ponašanja anketara uopšte i posebno na kvalitetne dimenzije. Anketari treba da budu dobro obučeni i svesni važnosti poverljivosti.

Uloge regionalnih kancelarija takođe treba razjasniti u smislu postupaka kontrole prikupljanja podataka. Procedure za kontrolu rada anketara treba sistematski sprovoditi; analize dokumentacije ovih aktivnosti trebale bi se koristiti za poboljšanje procesa prikupljanja podataka.

U cilju jačanja usaglašenosti sa KoP-om, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 10. Agencija za Statistiku Kosova treba da uspostavi procese za nadgledanje i kontrolu rada anketara koji sprovode prikupljanje podataka. Fokus treba da bude na aspektima poput nepristrasnosti, poverljivosti i relevantnih dimenzija kvaliteta. Rezultate ovog nadgledanja treba koristiti za poboljšanje procesa prikupljanja podataka. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 12.1.):**

3.2.3.3 POVEĆANJE UPOTREBE ELEKTRONSKIH UREĐAJA ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA

Prikupljanje podataka ASK-a uglavnom se vrši putem intervjua licem u lice. Upotreba elektronskih uređaja za prikupljanje podataka kao što su tableti i razvoj procesa prikupljanja podataka kao što su CAPI, CATI i e-upitnici su u ranoj fazi u ASK-u.

Na primer, ASK ima sporazum sa Svetskom Bankom za obavljanje anketa korišćenjem tableta i softvera Survey Solutions. Tim Kolegijalne Revizije nije mogao identifikovati nikakve sistematske procedure za ispitivanje potencijala za dalju primenu elektronskog prikupljanja podataka.

Prikupljanje podataka od preduzeća zasnovano na Veb stranice zadržava poverljivost, smanjuje teret popunjavanja obrazca i povećava efikasnost statističkih procesa. Korišćenje Interneta moglo bi se dodatno poboljšati ukoliko prikupljanje svih poslovnih poataka je obrađeno putem zajedničkog web sajta.

Saradnja u razvoju sistema za prikupljanje podataka i online upitnika sa drugim NSI-ma može biti izvodljiva. Sve ove mere povećale bi troškovnu efikasnost prikupljanja podataka i izradu statistike višeg kvaliteta.

U cilju jačanja usaglašenosti sa KoP-om, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 1.1. Agencija za Statistiku Kosova treba povećati upotrebu elektronskih uređaja za prikupljanje podataka. Ona trebalo bi da se uključi u razvoj elektronskog sistema za prikupljanje podataka. Treba prikupiti podatke pomoću Kompjuterski podržano anketiranjem licem u lice (CAPI), Kompjuterski podržano telefonskom anketiranjem (CATI) i e-upitnika treba da se uvedu kako bi se postigla efikasnost i povećao kvalitet podataka. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelji 9.3 i 10.2)**

3.2.3.4 POSVEĆENOST RAZVOJU MPGPS MODULA

U okviru ASK-a, opšti koncept za dizajniranje statističkog procesa, kao što je MPGPS, do sada nije dosledno implementiran. MPGPS pruža standardni okvir i usaglašenu terminologiju koja pomaže statističkim organizacijama da modernizuju svoje statističke proizvodne procese, kao i da dele metode i komponente.

MPGPS se takođe može koristiti za integraciju standarda podataka i metapodataka, kao šablon za procesnu dokumentaciju, za usklađivanje statističkih računarskih infrastruktura i za pružanje okvira za procenu i poboljšanje kvaliteta procesa.

MPGPS je uspešno korišćena od statističkih organizacija kao okvir za razvoj sistema za statističku proizvodnju. On predstavlja suštinski deo rada Eurostata za sprovođenje vizije ESS-a za bolje usklađivanje i integraciju statističkih poslovnih procesa i značaju upravljanja metapodacima. Tim Kolegijalne Revizije-a vidi značajan potencijal za poboljšanje kako statističkih procesa tako i kvaliteta statističkih proizvoda primenom elemenata MPGPSA-a. Na primer, razvoj usklađene metodologije za uređivanje i imputaciju koja je prikladna za sve postupke prikupljanja podataka u okviru ASK-a pojednostavljuje proces uređivanja podataka, poboljšava kvalitet podataka i smanjuje napore za obuku kadrova.

Kao prvi korak, postojeći statistički procesi treba da se mapiraju na MPGPS; ovo bi omogućilo identifikovanje mogućih sličnosti i razvijanje zajedničkih modula. Za razvoj modula MPGPSA-a, saradnja sa drugim NSI-a može biti izvodljiva.

Upotreba MPGPS modula bi povećala troškovnu efikasnost svih statističkih procesa i takođe ima potencijal da poboljša kvalitet proizvodnje.

U cilju jačanja usaglašenosti sa KoP-m, tim Kolegijalne Revizije preporučuje:

12. Agencija za Statistiku Kosova treba da se angažuje na razvoju Modela Procesu Generisanja Poslovnih Statistika (MPGPS) kako bi povećala troškovnu efikasnost statističkih procesa i povećala kvalitet statističkih proizvoda. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelji 8.1-8.8.)

3.2.4 JAČANJE ODNOSA SA KORISNICIMA

Jaki odnosi sa korisnicima su važno sredstvo za razumevanje potreba korisnika, povećanje relevantnosti i kvaliteta statističkih proizvoda i podizanje pouzdanosti statističkog organa.

Efikan alat za jačanje odnosa sa korisnicima su korisničke grupe koje mogu uspostavljene u svim oblastima gde je to prikladno. Još jedan alat koji se pokazao plodnim za mnoge NSI-e je razvoj odnosa sa univerzitetima i istraživačkim institucijama.

Tim Kolegijalne Revizije je identifikovao dve oblasti u kojima se ASK-u preporučuje jačanje odnosa sa korisnicima:

- Osnivanje više predmetnih radnih grupa;
- Razvijanje snažnijih odnosa sa akademskim i istraživačkim institucijama.

3.2.4.1 OSNIVANJE VIŠE PREDMETNIH RADNIH GRUPA

U odeljku "Upravljanje kvalitetom i metodologija" naglašen je značaj korisničkih grupa. Korisničke grupe iz politike, javne uprave, poslovanja, naučne zajednice i široke javnosti su veoma relevantni izvori informacija o potrebama korisnika i daju povratne informacije, na primer, o pitanjima kvaliteta koja se odnose na statističke proizvode, čime se pružaju informacije o potencijalima za poboljšanje.

Zakon o Zvaničnoj Statistici zahteva da se ASK-u konsultuje korisnike, između ostalog, u petogodišnjem statističkom programu. Kao što je predviđeno zakonom, ASK ima Statistički Savet čiji su članovi korisnici i druge zainteresovane strane zvanične statistike. ASK je, pod okriljem Statističkog Saveta, osnovala radne grupe na nivou predmeta.

Na primer, u oblasti ekonomske statistike, korisničke grupe su aktivne u nacionalnim računima, računima vlade, energetske statistici, statistici turizma, statistici spoljne trgovine, proizvodnoj statistici i statističkom poslovnom registru.

Tim Kolegijalne Revizije-a predlaže jačanje odnosa sa korisnicima sistematičnim osnivanjem takvih radnih grupa za sve važne tematske oblasti i održavanjem redovnih sastanaka.

Ovo će omogućiti nadgledanje relevantnosti i korisnosti postojeće statistike, boljeg razumevanja potreba korisnika i dobijanja povratnih informacija o iskustvima korisnika sa statističkim proizvodima i nastalim potrebama i prioritetima.

Korisnička orijentacija koja je izražena u osnivanju korisničkih grupa je važno sredstvo za upravljanje kvalitetom i sastojak kontinuiranog poboljšanja.

Dobri odnosi sa stručnim korisnicima takođe mogu biti osnova za saradnju. Takva saradnja može biti usmerena na primer, zajedničku analizu podataka ili tumačenje podataka dopunjavanjem stavova stručnjaka za podatke sa stavovima stručnjaka predmetnih podataka. Takve analize dopuštaju dodatnu vrednost preko onoga što NSI može pružiti, s obzirom na raspoložive resurse i kapacitete.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa KoP-om, **tim Kolegijalne Revizije preporučuje:**

- 13. Agencija za Statistiku Kosova treba da ojača odnose sa korisnicima na osnovu predmetnih radnih grupa, radi boljeg razumevanja potreba korisnika i dobijanja povratnih informacija o njihovim iskustvima sa statističkim proizvodima. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelj 11.1.)**

3.2.4.2 RAZVIJANJE SNAŽNIJIH ODNOSA SA AKADEMSKIM I ISTRAŽIVAČKIM INSTITUCIJAMA

Prema iskustvima mnogih NSI-a, razvoj odnosa sa univerzitetima i istraživačkim institucijama može biti posebno plodonosan. ASK je uspostavila odnose sa univerzitetskim odsecima i istraživačkim institutima. ASK, između ostalog, nudi pristup u nekim svojim mikro-podacima u sigurnom okruženju za istraživače. Potrebno je da ASK pruži više informacija o srodnim uslugama koje su već ponuđene istraživačima i trebalo bi da preduzme mere za promovisanje upotrebe svojih podataka u istraživačke svrhe, i da aktivno privlači saradnju sa univerzitetima. Podaci koji uključuju i anonimne mikro-podatke iz Ankete o Budžetu Domaćinstava, iz EU-SILC-a, i uopšte iz socijalne statistike, veoma su pogodni za studentske istraživačke radove kao što su master teze. Saradnja sa univerzitetima, kao što su zajedničke analize, takođe može da pomogne u odgovoru na pitanja koja su izvan stručnosti i kapaciteta osoblja ASK-a.

Iskustvo drugih NSI-a pokazuje da se takva saradnja smatra prestižnom od strane javnosti. Saradnja sa univerzitetima takođe se može koristiti za razgovore o metodološkim razvojinama, IT-a i inovacijama.

Tim Kolegijalne Revizije pozdravlja stažiranje studenata koju nudi ASK, usluga koja treba takođe i dalje da se razvija.

U cilju daljeg poboljšanja usaglašenosti sa KoP-om, **Tim Kolegijalne Revizije-a preporučuje:**

- 14. Agencija za Statistiku Kosova treba da razvije snažnije odnose sa akademijom proširujući svoju uslugu pristupom podacima uključujući anonimne mikro-podatke u istraživačke svrhe, ponuđvanjem stažiranja studentima i ostvarivanjem saradnje u sprovođenju zajedničkih analiza. (Kodeks Prakse Evropske Statistike, pokazatelji 7.7 i 15.4.)**

3.3 GLEDIŠTA NACIONALNOG STATISTIČKOG INSTITUTA GDE ONI SE RAZLIKUJU OD PROCENE KOLEGIJALNE REVIZIJE

ASK pozdravlja izveštaj tima Kolegijalne Revizije i slaže se na ukupnom nivou sa nalazima i preporukama, Međutim, ASK želi izraziti malo različita gledišta u vezi dva preporuka.

Prva se odnosi na preporuku o premeštaju radnih pozicija iz regionalnih kancelarija u centralnoj kancelariji (Preporuka 7).

ASK se slaže da bi trebalo nastaviti da prati radno opterećenje i produktivnost svojih regionalnih kancelarija kako bi se oslobodili potencijalno raspoložive resurse koji bi se mogli raspodeliti za druge aktivnosti u njegovoj centralnoj kancelariji.

Trenutno nema resursa za premeštanje bez ugrožavanja procesa prikupljanja podataka. Takođe, Uredbom o Reorganizaciji ASK-a (Ured. Br. 01/2013), u skladu sa članom 14 stav 4, izvršni direktor je racionalizovao nekoliko pozicija od Odeljenja Anketa i Popisa (koji se sastoji od svih regionalnih kancelarija), kao i od jedinice za unos podataka (osoblje za unos podataka) i premeštala te pozicije u jedinicu za nacionalne račune i druge statističke proizvodne jedinice u ASK-u.

Osim toga, mi smo obavestili tim Kolegijalne Revizije da je u okviru Sporazuma između Kosova i Srbije u Briselu, pod okriljem EU-a, ASK-u su dodeljene političkim odlukama 10 radnih mesta, i ovaj broj značajno je povećao broj osoblja Regionalnih Kancelarija sa 38 na 48 .

Druga se odnosi na nadgledanje i kontrolu rada anketara (Preporuka 10). ASK se slaže o unapređenju procesa nadgledanja i kontrole rada anketara koji sprovode prikupljanje podataka.

Nasdgledanje i kontrola treba samo da se fokusiraju na određeni deo (nalazi iz kontrole rada na terenu) procesa prikupljanja podataka gde su potrebne poboljšanja, postavljanjem zajedničkog pristupa svim predmetnim odjeljenjima u pogledu njihovog nadgledanja terenskog rada.

U suprotnom, anketari su dobro obučeni u pogledu poverljivosti, mnogo je pažnje posvećeno pitanju ponašanja popisivača, čak i kako treba da se predstavlja ispred glave domaćinstva, kako objasniti cilj njegove posete, kako objasniti da podaci će biti zaštićeni Zakonom, rezultati se objavljuju samo na agregiranom nivou itd.

PRILOG A: PROGAM POSETE

POSETA KOLEGIJALNE REVIZIJE NA KOSOVU

24–28 Jul 2017

AGENDA

Vreme	Program
Dan 1 – Ponedeljak 24 Jul 2017	
09.00–10.30	Diskusija tima Kolegijalne Revizije za završenje priprema posete
10.30–11.00	Pauza za kafu
11.00–12.00	Pripremni sastanak sa koordinacionim timom ASK-a i, eventualno, drugim nacionalnim učesnicima u poseti kako bi razgovarali o praktičnim aspektima posete
12.00–13.00	Ručak
13.00–15.00	Dobrodošlica i uvođenje programa, usvajanje dnevnog reda, organizaciona pitanja. Presentacija Nacionalnog Statističkog Sistema (Opšta informativna sesija sa opisom načina organizovanja NSS-a).
15.00–15.15	Pauza za kafu
15.15–16.15	Koordinaciona uloga NSI-a
16.15–17.00	Sastanak tima za Kolegijalne Revizije-a
Dan 2 – Utorak 25 Jul 2017	
09.00–10.30	Statističko zakonodavstvo i srodna zakonodavstva (Principi KoP-a 1, 2, 5 i 6)
10.30–10.45	Pauza za kafu
10.45–12.45	Programiranje, planiranje i resursi, uključujući obuku (Principi KoP-a 3, 9 i 10)
12.45–13.30	Ručak
13.30–15.45	Kvalitet (organizaciona struktura, alati, nadgledanje ...) (Principi KoP-a 4 i 11 do 15)
15.45–16.00	Coffee break
16.00–17.30	Disemination, uključujući poverljivost i konsultacije sa korisnicima (Principi KoP-a 5, 6, 11 i 15)
Dan 3 – Sreda 26 Jul 2017	
09.00–10.30	Metodologija, prikupljanje podataka, obrada podataka i administrativni podaci (Principi KoP-a 2, 7 i 8)
10.30–10.45	Pauza za kafu
10.45–12.00	Metodologija, prikupljanje podataka, obrada podataka i administrativni podaci (Principi KoP-a 2, 7 i 8)
12.00–13.00	Ručak
13.00–14.15	Sastanak sa mlađem osobljem
14.15–15.30	Sastanak sa drugim Nacionalnim Vlastima (DNA): Centralna Banka Kosova
15.30–15.45	Pauza za kafu
15.45–17.00	Sastanak sa drugim Nacionalnim Vlastima (DNA): Ministarstvo Finansija
Dan 4 – Četvrtak 27 Jul 2017	
09.00–10.30	Sastanak sa glavnim korisnicima - ministarstvima i drugim javnim / privatnim institucijama (uključujući Centralnu Banku kao korisnika)

Vreme	Program
10.30–10.45	Pauza za kafu
10.45–12.45	Sastanak sa glavnim pružaocima podataka / ispitanicima
12.45–14.00	Ručak
14.00–15.00	Sastanak sa glavnim korisnicima - mediji
15.00–15.15	Pauza za kafu
15.15–16.15	Sastanak sa glavnim korisnicima - naučnom zajednicom
16.15–17.15	Sastanak sa međunarodnim organizacijama
Dan 5 – Petak 28 Jul 2017	
08.00–09.00	Diskusija Tima Kolegijalne Revizije-a
09.00–12.00	Sastanak sa višim rukovodstvom: zaključci i preporuke
12.00–13.00	Ručak
13.00–15.00	Priprema izveštaja: deljenje zadataka

PRILOG B: SPISAK UČESNIKA

	Kolegijalne Revizije-a
1	G. Jean-Michel Durr (predsedavajući), vodeći stručnjak
2	G. Peter Hackl, stručnjak
3	G. Marius Andersen, Eurostat
	Posmatrači Eurostat-a
4	Gđ. Veneta Boneva, Posmatrač (Eurostat)
5	G. Maldi Dema, Posmatrač (INSTAT)
	Rukovodstvo Agencije za Statistiku Kosova
6	G. Isa Krasniqi, Glavni Izvršni Direktor ASK-a
7	G. Ibrahim Rustemi, Direktor Odeljenja za Politiku, Planiranje, Koordinaciju i Komunikaciju
8	G. Ilir T.Berisha, Direktor Odeljenja Ekonomskih Statistika I Nacionalnih Računa
9	G. Ramiz Ulaj, Direktor Odeljenja IT i Metodologije
10	MG.Bajrush Qevani, Direktor Odeljenja Statistika Poljoprivrede i Životne Sredine
11	G. Avni Kastrati, Direktor Odeljenja Socijalnih Statistika
12	Gđ: Melihate Tahiri, Direktor Administracije
	Koordinacioni tim Agencije za Statistiku Kosova za Kolegijalne Revizije
13	G. Ibrahim Rustemi, Direktor Odeljenja za Politiku, Planiranje, Koordinaciju i Komunikaciju
14	Gđ. Teuta Zyberi, Službenica za Međunarodne Odnose
15	Gđ. Arta Salihi-Morina, Interni Koordinator
16	Gđ. Hazbije Qeriqi, Medijska Komunikacija
	Drugi učesnici iz Agencije za Statistiku Kosova
17	Gđ. Shqipe Makolli, Menadžer Ljudskih Resursa
18	G. Burim Limolli, Šef Odeljenja IT i Metodologije
19	Gđ. Drita Sylejmani, Viša Službenica za Diseminaciju
20	G. Bekim Canolli, Šef Metodologije i Diseminacije
21	Gđ. Servete Muriqi, Šef Metodologije
22	Gđ. Xhevrie Fetahu, Šef Divizije za Nacionalne Račune
23	Gđ. Violeta Arifi-Gashi, Šef Divizije Statistika Poljoprivrede
24	Gđ. Emina Deliu, Šef Sektora Ankete o Budžetu Domaćinstava
25	Gđ. Besa Haqifi, Viša službenica za Životni Standard
26	Gđ. Arijeta Sojeva, Vitalna Statistika
	Mlađe osoblje Agencije za Statistiku Kosova
27	Gđ. Teuta Zyberi, Službenica za Međunarodne Odnose
28	Gđ. Hazbije Qeriqi, Medijska Komunikacija
29	G. Burim Limolli, Šef Odeljenja IT i Metodologije

30	G. Arbert Abdyli, Prevodilac
31	G. Idriz Hoxha, Administrator IT-a
32	G. Bekim Bojku, Statistika Energije
33	Gđ. Kaltrina Veselaj, Nacionalni Računi
34	Gđ. Ardita Hajredini, GIS
35	Gđ. Arlinda Berisha-Emini, Statistika Poljoprivrede
36	G. Nysret Sylejmani, Nacionalni Računi
	Predstavnici ministarstava i drugih javnih / privatnih institucija
37	Gđ. Xhevahire Izmaku, Poslanik u Skupštini Kosova
38	G. Vedat Sagonjeva, Kancelarija Premijera / Kancelarija za Strateško Planiranje
39	Gđ. Blerta Kika, Viši analitičar za makroekonomiju, Ministarstvo Privrede i Finansija
40	Gđ. Ganimete Xhaka, Viši analitičar za makroekonomiju, Ministarstvo Privrede i Finansija
41	Gđ. Delvina Hana, Analitičar za Ekonomsku Analizu, Ministarstvo Poljoprivrede Šumarstva i Ruralnog Razvoja
42	G. Shpetim Kalludra, Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite
43	G. Jeton Karaqica, Ministarstvo za Evropske Integracije
44	G. Valon Avdiu, Ministarstvo za Evropske Integracije
45	Gđ. Edi Gusia, Kancelarija za Rodnu Ravnopravnost
46	Gđ. Blerinda Idrizi, Inveleop DADA6 Niras (rodna pitanja)
	Predstavnika glavnih korisnika, davalaca podataka / ispitanika
47	G. Sakip Imeri, Direktor Poreske Uprave Kosova
48	G. Enver Makolli, Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije
49	G. Besnik Ramosaj, Sudski Savet Kosova
50	G. Naser Hasani, Sudski Savet Kosova
51	G. Vedat Maqastena, Agencija za Registraciju Poslovanja na Kosovu
	Predstavnici naučne zajednice
52	G. Dukagjin Zeka, Javni Univerzitet "Hasan Priština" - Poljoprivredni Fakultet
53	G. Bedri Dragusha, Javni Univerzitet "Hasan Priština" - Poljoprivredni Fakultet
54	G. Sylë Sylanaj, Javni Univerzitet "Hasan Priština" - Poljoprivredni Fakultet
55	G. Berat Thaçi, Istraživački institut - GAP institut - Ekonomska politika Misi
	Predstavnici Medija
56	Gđ. Albulena Avdiu, Ekonomia online
57	Gđ. Albulena Mavraj, « Epoka e Re »
	Učesnici iz DNA-a
58	G. Bedri Zymeri, Direktor Odjela za Statistiku, Centralna Banka Kosova
59	Gđ. Shqipe Haredini, Službenica Statistike, Centralna Banka Kosova

60	G. Shkelzen Ademi, Službenik Statistike, Centralna Banka Kosova
61	Gđ. Blerta Kika, Viši analitičar za makroekonomiju, Ministarstvo Privrede i Finansija
62	Gđ. Ganimete Xhaka, Viši analitičar za makroekonomiju, Ministarstvo Privrede i Finansija
63	G. Arif Hoti, Savetnik Ministra, Ministarstvo Privrede i Finansija
	Sastanak sa međunarodnim organizacijama
64	G. Brandao Co, UNICEF
65	Gđ. Arijeta Gjikolli, UNICEF
66	Gđ. Valbona Ismaili, SIDA/SCB